

# Kovács-Széles Andrea

## Gipszgólya

A huszadik osztálytalálkozón veszi észre, hogy gáz van. Hogy elstartoltak mellőle a menő materialisták. Gábor nézi a volt osztálytársakat, a körbejáró fotókat és az olcsó kínai gálacipőjét.

Hallgat. És szívja egyik cigarettát a másik után. A keserűség, ha megsziárdulhatna, fel lehetne aprítani benne. Mert nem jött be se Görögország, se Velence, se Ciprus. Egy húszéves lestrapált kocsival jár tanítani, egy utolsó porfészek-faluba.

Csak egy feleség meg két gyerek. Ennyit tud „felmutatni”.

A jó mód szédítő magasságait látva nyomorultul érzi magát, egy csoró senkinek, akin ott gyűrődnek egész este a szájalmas tekintetek. Egyetlen gondolata van, de az ott lóg kitartoan a lelkén: „ezek itt mind vitték valamire... lettek valakik... ezek itt mind boldogok”.

Aztán szembeül egy üveg Jim Beammel, és reggelig nem is tágít mellőle. Hajnalban a pincér felrázza és hazaküldi.

Ég a gyomra és ég a lelke. Fáj a feje, és fáj a valóság-lét. Belemaródik a sok mosoly, az „örülünk, hogy láttunk”, a „jó, hogy itt voltál velünk” mondatmaradékok. Keserű íze van a reggelnek, és beláthatatlan távolságra van valahol a boldogság.

Napokig vár, úgy gondolja, lassan majd elmúlik ez a totál padlón vagyok érzés. Aztán csak telnek a hetek és nem történik semmi. Fásult, fáradt, fénytelen minden nap. Már nem tud örülni

a felesége figyelmességeinek és a fiuk iskolai élményeinek, a nyár végi naplementének.

Semminek.

Egy csütörtöki napon látja meg a fát. Az otthona és a munkahelye között. Egy fiatal erdőben azt az ottfelejtett öreg fát. Sokáig ül alatta, lába előtt hanyag rohángásznak, de a férfi maga elé nézve szemléli a semmit.

Na, erre a fára felakasztom magam – gondolja, és a tarkóját nekiveti a fa mohas törzsének. Másnap a nagy juharfa már messziről integet. Sokáig ücsörög alatta, megsimogatja a törzsét és odasúgja neki:

– Nem vagyok boldog, Juharom. Fogalmam sincs, hogy mások hogyan csinálják. Hol lehet igazán boldog az ember?... Én itt akarom letenni az életem... Majd amikor aludni térsz te is.

A fa susog valamit. Érthetetlen hulló levélzörrenés.

Másnap négy narancssal ballag oda az öreg fához. Léptei alatt fecseg az avar. Meghökken, mert a fa alatt kartondobozokból tákolt sátor áll. A lépteire apró öregasszony bújik elő. Hunyorog a délutáni fényben és mosolyog. Gábor ingerült szavai csattogva szállnak felé.

– Ki maga?... Mit keres itt?

– Szép ez a nap, nemde? Olyan szeled... A nevem Lenke... Te mindig ilyen zaklatott vagy? Zavarlak talán?

– A sátrad... Vagy mi az. Minek rakod oda? Ez az én Juharom.

Lenke lehuppan egy zsombékra, és úgy néz fel a férfire.

– Nekem nem mondta, hogy menjek el innen. Nem bírom a várost... Sokat köhögök a szmog miatt... Itt tiszta a levegő... Itt minden percnél illata van.

A férfi dermedten nézi az előtte kuporgó öregasszonyt. Leginkább az arcát, s azt, ahogy minduntalan mosolyog.

– Ide leülhetsz... Van még hely...

S ahogy arrébb teszi a lábát, az otromba cipő sarka tátog egyet a levegőben. Gábor úgy tesz, mintha észre se venné, csak leroggyan mellé a száradó fűre.

– Neked mi bajod van? – veti oda Lenke a szót, de nem néz rá.

– Semmi. Fáj a gyomrom... És kevesem a boldogságot.

Lenke mélyet sóhajt, az köhögést szül, s ahogy csillapszik, már mosolyog is.

– A tegnap délbe ettem utoljára... Hála Istennek semmim se fáj... és annyi csodaszép pillanatot kaptam el, pedig szaladni sem tudok.

– Egyedül vagy itt? – néz a férfi a sátor felé.

– Konrád ott van hátul, a kalyiba mögött, őt is vigasztalom folyton.

– A férjed?

Lenke nevetni kezd, s mintha angyalszárnyak enyhe csattogása töltené be a levegőt, édesen szép a kacagása. Sokáig tart, amíg felkecmereg a fűcsomóról, aztán kisvártatva megjelenik Konráddal, a gipszgólyával, aki eleven társaihoz hasonlóan jól megtermett gólya, csak fél szárnyáról kissé lekopott a fekete festék.

– Ez is menne... Beszélhet ennek az ember, hogy majd eljön a tavasz is... Várjon, mert a holnap jobb lesz... Meg

szebb... Hosszú éveket éltem meg... Tudom, és kész.

Aztán Lenke magához öleli Konrádot, és sokáig simogatja a gipszgólya fejét.

– Tessék. Narancs... Nekem fáj tőle a gyomrom... Jó, hogy itt vagy te, Lenke. Ügyelsz majd a Juharunkra... Most mennem kell.

Lépteit alatt falevél-csevej. Visszaforbul, integet, de Lenke már nem figyel rá, remegő kézzel, mohón tépi a narancshéjakat. És az égperemről alámerül a Nap. Valami különös kaparást érez a torkában, most elkapta... A lelkével látja a csodát. Öröm moccan. Nyugatról megindul a szél. És ezt észre is veszi...

Gábor másnap alig várja, hogy letanítsa a maga hat óráját és siet a juharfához. Cipőt hoz Lenkének, meg takarót, egy fél kenyeret és felvágottat. A diós kalács a ráadás. Órákig beszélgetnek, lassan nyílik meg két különös zárt világ. Lassan foszladozni kezd a senki vagyok érzés. Elkezdődik a padlóról való felemelkedés. Alig észrevehetően. És felfedezi saját felbecsülhetetlen kincsét is: a családját.

Egy nap Lenke nekiszegezi a kérdést:

– Tudtad, hogy a világon nincs egy boldog ember se? Én mondom... nincsen. Csak boldog pillanataink vannak... Ha el nem suhanunk mellettük. Boldog akarsz lenni? Akkor három dolgot tégy: adj... adj... adj... Magadból... a tiedből. Adj egy jó szót... egy mosolyt... egy fél kenyeret... Ez a boldogság... Ennyi... Minden egyéb csak sallang. Sok szép kacat... Én nem sokára meghalok. Azért jöttem ide... Nem bírom a hoszpiszházakat. És kérnék is tőled valamit... Ha egy délután

majd nem jövök eléd, ide temess el a Juharunk alá, abban a korall színű ruhában, amit nekem hoztál. Ne legyen koporsóm, se keresztmem, se fejfám és hantom se... Egyengedd majd vissza a füvet is. Csak Konrád álljon a sírom felett... Micsoda giccs... Így mondták az emberek, amikor megláttak veled. Amikor indulni készülünk el ebből a világból, a ház, a karrier, az autó, a pénz, a vagyon, az ékszerek... Micsoda giccs mind. Megannyi gipszgólya. Te azért segíts majd szegényen, árván, haj-

léktalanon, nincsteleneken... Így segíts magadon... Ha már mindenképp boldog akarsz lenni...

Készül a nap elpihenni. Valahol mádar rebben fel, nyomában édes lesz a csend. Lenke a férfi ölébe hajtja a fejét, és sokáig nézi a vörös felhőket, míg magához öleli Konrádot.

Alig hallhatóan suttogja még:

– Egyszer majd mind elmegyünk... Csak a gipszgólyáink maradnak itt... Néma tanúknak, hogy itt jártunk egyszer... Hogy itt jártunk egyszer.

## Szürke szívvel

Letört az együttlét egyik szárnya. Csak a lét maradt, s az irányvesztetten kering, kóvályog a hétköznapokban.

Az öreg Jakab nyugdíjas. Két éve gyszolja a feleségét, s azóta nem aludt otthon. Éjjeliórként dolgozik tovább egy fatelep udvarán.

Szürke a város. Lekaparhatatlan novemberi kosz-szürkeség. És mint egy ragály, amely mindent beszürkít, ilyen a reggel, a telep, az éjjeliór bódéja, a munkaruha, Jakab fején a haj, a kedve, a léte, az egyedülléte.

A buszon ülve hazafelé mégis beléltet egy gondolat, hogy délután elmegy ahhoz a nőhöz. Gyászt bont. Ma. Mert ez egy ilyen nap. És virágot is visz neki. Valamilyet... Rózsát azt biztos, hogy nem, mert piros rózsát csak a felesége kapott. De előbb kimegy a temetőbe. Mert így könnyebb... Könnyebb talán... Az „elengedni” szóra gondolni sem mer...

Délelőtt Jakab kivasalja az ingét. A szürkét. A felesége megtanította neki egyszer, hogyan kell egy férfinget kivasalni. Most leteszi a vasalót és nekidől a szekrényajtónak. A felesége nevetése még ott cseng a fülébe, a szavai fájó karcok odabent.

„Jaj, Jaki... ne úgy... fordítsd meg már... nézd, kóbor ráncok gyülekezete... no majdnem jól van, ott vigyázz a gallérra... remek... vasalásból jeles, fiam.” És belenevet a gőzbe, a frissen vasalt ing illatába.

Ma elmegyek ahhoz a nőhöz – szögezi le magának az elhatározást.

Violával egy boltban ismerkedett meg. Otffelejtette a sajtot. A nő utána szólt, s a sajt tetején volt egy névjegykártya, címmel, telefonszámmal. Jakab párszor felhívta, de még nem szánta rá magát, hogy elmenjen hozzá. Vagy, hogy elhívja valahová.

Odakint szemerkélni kezd az eső. Jakab előveszi a kabátot is, a szürkét.

Régi darab, de neki már nem is kell semmi divatos. A kabát zsebében párányi lila selyem zsákocskában szárított levendula. Még a felesége tette bele. Megszagolja. Még mindig finom az illata, de már nem olyan hivalkodó. Leroggyan a nappaliban egy székre, és forgatja a kis levendulás zacskót. A felesége a kórházban megígértette vele, hogy soha nem fogja magát elhagyni. Hogy ápolt lesz. Tudta, hogy meg fog halni, de mintha ez is csak egy jó móka része lenne, derűsen őt oktatta, mint egy gyámoltalan gyermeket.

„Jaki, a ruhásszekrénybe mindig tégy szárított levendulát... legalább félévente... jó illata lesz tőle a ruháidnak... és nem elfelejteni, fiam...”

A szeme teletolul könnyel. A levendulára sem volt gondja. Elfelejtette...

A nadrág már könnyebb eset. Leveszi a vállfárol a szürkét. Az ellenzős sapka pont jó lesz, az már úgy hozzánőtt, mint a munkaruhája meg a bakancsa.

Odakint szipognak a csatornák.

Mielőtt bezárná az ajtót, még belepillant a tükörbe. Meg is állapítja, hogy öreg, tetőtől talpig szürke és szomorú. Talán szürke a szíve is. Már nem gyászfekete, még nem lángoló vörös. Magát vallatja egyre: Szürke szívvel hogy lehet szeretni?

A virágárusnál feszengve várja a sorát. Zavarja ez a puccos öltözet.

– Virágot kérnék – nyekkenti ki végére.

– Milyen virágot? – kérdi az eladó, aki felnéz rá, de az ellenzős sapkától nem látja a szemét.

– Miért, milyen van?

– Krizantém, liliom és vörös rózsza.

És hamarosan bezárunk, uram.

Jakab hezitál, szorong, úgy érzi, sűrgetve van, és egyre inkább összezavarodik.

– Vörös rózsát kérek. Három szálát. Csomagolás nélkül.

Fizet és indul. Apró szemerkélő szomorúság az égből. Jön rendületlenül lefelé. Jakab, mit sem törődve az esővel, leül egy padra a parkban, hogy összeszedje a gondolatait. Büntudata van. Sokáig készült, és most már késő kimenni a temetőbe. Minek is vett vörös rózsát? Az a felesége virága. Fogta a kezét a kórházban, és biztatta, öntötte bele a lelket. „Ne félj, Jaki... Nem szabad félned... Az élet megy tovább... Én mindig ott leszek egészen közel hozzád... Nézd ezeket a rózsákat... ha majd vörös rózsát látsz... én ott leszek. Ne élj sokáig egyedül... Idővel keresned kell valakit... Valakit, aki a rossz perceidet beragyogja asszonyi derűvel...”

Ki festhet ilyen szürke fellegekkel terhes délutánt?

Egy öregember ül egy padon, és Violához készül. Egy asszonyhoz, aki majd szavakat simít a még szivárgó sebeire. És csak ül ott, három szál rózsával, ebben a csupa szürkességben, és távolról úgy tűnik, mintha a szívét tartaná eres kezeiben. A szívét, amely lüktet, üvölt, virít és fáj... fáj... fáj... Viola várja, a felesége meg itt van vele. Hát ül a padon mozdulatlanul. Nézi, ahogy a lába előtt a tócsa egyre nő...

Egy vézna suhanc szólítja meg, s a szájából messzire köpi a rágógumit. A telepen dolgozik ő is, rendes gyerek, csak neveletlen.

– Szevasz, Jaki bá! Te meg mit ázol itt?

– Gondolkodom.

– Az jó. Jó agytorna.

- Megint tekeregsz, te Feri?
- Vár a csajom. Meghívtam egy kávéra. Randim van, öreg.
- S így mész oda, zsebre dugott kézzel? Te Feri, szereted te azt a lányt?
- Há... Nagyon.
- Rágyújt. A cigarettafüstöt magasra fújja, s ott kering egy ideig közöttük.
- Tessék. Itt ez a három szál rózsa. Vidd, s add oda annak a lánynak. Ez legalább beszél helyetted is.
- Köszí, Jaki bá! Irtó rendes pasi vagy. Majd jövök eggyel.

És elrohan a kávézó felé.  
 Jakab ül a padon, kissé megkönnyebbülten. Mégse bontja fel a gyászt. Ma nem. Ez nem egy olyan nap. Lassan indulnia kell a munkába. Viola hívja telefonon, mi történt, aggódik érte. Hogy nem jött. A szavak rásimulnak a sebekre. Míg oszlani kezd a szürkesség a szívéről. Darabokban szakadnak fel a fellegek, s az ég pereméről visszanez a nap...  
 S valahol a létnek nőni kezd a szárnya.



Falusi asszony



Az öreg juhász